

خسارات مردم از تحریم ها

امیر فیض - حقوقدان

امروز پنجشنبه ۱۶ تیرماه ۱۳۹۰ دادگاه حقوق بشر اروپا دولت انگلستان را مسئول و متعهد پرداخت خساراتی دانسته که در دوران اشغال نظامی عراق بدست سربازان بریتانیایی کشته شده اند. همان خبر اضافه کرده است که دولت بریتانیا تاکنون مدعی بود که قوانین مربوط به حقوق بشر شامل حال آن دسته از سربازان این کشور که در خارج از اروپا انجام وظیفه میکنند نمیشود. فعالان حقوق بشر تصمیم دادگاه حقوق بشر اتحادیه اروپا را نقطه عطف قضائی توصیف کرده اند که راه را برای مراجعه عراقی های دیگر به دادگاه هابرای درخواست غرامت از بریتانیا هموار کرده است. خبر نگاران گفته اند کشورهای دیگر که سربازانشان در عراق خدمت کرده اند نیز صدور این حکم را از نزدیک دنبال میکنند.

تصمیم دادگاه حقوق بشر اتحادیه اروپا مرابید تحریرسنگری انداخت که در اول آذرماه سال ۱۳۸۴ در رابطه با خسارات مردم لبنان از حمله اسرائیل انتشاریافت، که در آن بحث، به موضوع خسارات مردم عراق در اثر اقدامات کشورهای متجاوز به عراق هم اظهار نظری شده بود که خوشبختانه دادگاه حقوق بشر اتحادیه اروپا همان نظریه حقوقی سنگر راتانید کرده است.

رای دادگاه اتحادیه اروپا امرغمرترقبه ای نیست اصل «جبران خسارت خسارت دیده» که درحقوق عمومی کشورها رسمیت دارد درحقوق بین الملل نیز وارد و سابقه اجرایی دارد، و حقوق بین الملل در روابط کشورهای عضو سازمان ملل متحد براین پایه است که اقدامات کشورها علیه کشورهای دیگر اگر منطبق با قطعنامه شورای امنیت نباشد موجب مسئولیت است و دامنه این مسئولیت هم جنائی است و هم مادی، مسئولیت مادی هم تنها خسارات وارده به دولت و کشور خسارت دیده نمیشود بلکه افراد و بخش خصوصی هم عنوان حقوقی خسارت دیده خواهند داشت.

آقای کوفی عنان دبیرکل سازمان ملل در سال ۱۳۸۴ ضمن مصاحبه با اشپیگل آلمان ضمن محکوم دانستن عمل تجاوز آمریکا به عراق گفت:

«بیشتر مقامات و ارشدان منطقه معتقدند که آمریکا قبل از خروج از عراق مسئول بازگرداندن بسیاری از حق و حقوق مردم عراق است» (کیهان لندن شماره ۱۱۲۴)

حق و حقوق مردم در اظهارات کوفی عنان همان حقوق خصوصی و زیان افراد است نه دولتها و کشورها که آنها درحقوق بین الملل عنوان خاص خودشان را دارد.

در تطبیق مورد، نظریه اینکه حمله نظامی به عراق با اجازه و مصوبه شورای امنیت سازمان ملل متحد نبوده است تمام کشورهایی که در این حمله و تبعات آن مشارکت داشته اند مسئول پرداخت خسارات دولت و مردم عراق میباشند.

دامنه این توجه مسئولیت، محدود به عملیات نظامی نمیشود هر اقدامی که قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل پیوست آن نباشد ورود خسارت و بحث حقانیت و جبران آنرا گشوده میسازد در تطبیق مورد تحریمهای خودسرانه ایالات متحده آمریکا (مقصود تحریمهایی است که خارج از قطعنامه سازمان ملل به اجرا درآمده) و کشورهای اروپایی علیه ایران که سبب خسارات مادی برای بخش خصوصی و حتی کشوری و مردم شده است خساراتی است که متعهد جبران آن کشور ایالات متحده و تمام کشورهای است که در آن تحریمهای خودسرانه آمریکا مشارکت کرده اند.

مقصود از این مقدمه معرفی و نشانه گیری بخشی از حقوق مادی ملت ماست که با همه اهمیتی که دارد معمولاً کمتر مورد توجه و مطالبه قرار میگیرد تحریم های اقتصادی موجه و ناموجه ایران تا چه حد به مردم و بخش خصوصی زیان وارد میکند در صلاحیت کارشناسان است ولی همانطور که ناظریم دولت وابسته به رژیم غاصب ایران تحریم هارادر روال اقتصادی و رفاهی بی اثر اعلام کرده است و برعکس بنابر آماری که مورد تائید علی لاریجانی قرار گرفته بهای کالاهای وارداتی ۳۰ درصد افزایش یافته است. هم امروز اعلام شد که شیر حدود ۷۰ درصد گران شده است و از آنجا که ۶۰ درصد کالاهای مصرفی وارداتی است ترقی قیمت ها در اثر تحریم ها به بخش خصوصی و مردم آسیب سنگینی وارد میسازد. کارخانه ها بواسطه بالا رفتن قیمت مواد و لوازم یدکی و از طرفی دخالت دولت در قیمت گذاری و نیز مشکلات تهیه لوازم یدکی که در اثر تحریم ها ی ناموجه بوجود آمده خود بخود به طرف تعطیل کشیده میشوند.

زیان وارده به بخش خصوصی و مردم در اثر تحریم ها چیزی نیست که به این سادگی قابل محاسبه باشد برای اینکه این تحریریه اتصالاتی نیاز دارد این اشاره مختصر به میان آمد.

یک روزنامه آلمانی <تسایتوگ> در شماره مورخه ۲۰۱۱/۰۲/۱۱ در تحلیلی از تحریم های اقتصادی ایران به این نتیجه رسید که؛ تحریم ها حکومت ایران را به زانو در نیاورده و در آینده هم مشکل است بتواند در حدی کاری باشد اما برای مردم ایران که بمناسبت حکومت خودشان گرفتاری معاشی و بیکاری دارند نتیجه این تحریم ها افزایش محرومیت ها و بیکاری و فقر خواهد بود.

در سال ۱۹۱۹ ویلسون رئیس جمهور آمریکا ابراز عقیده کرد که با تحریم ها میتوان جلوی جنگ و تجاوز کشورهای را گرفت جامعه ملل برای اولین بار تز ویلسون را در مورد ایتالیا که به اتیوپی خودسرانه حمله کرده بود به اجرا گذاشت نتیجه آن نه تنها عقب نشینی ایتالیا نشد بلکه موسولینی از این موقعیت استفاده کرد و برای ایتالیا مسلط گردید.

در هیچ کشوری تحریمهای بین المللی و یا تحریمهای خودسرانه سبب سقوط حکومت نشده است، فیدل کاسترو ۵۰ سال است که تحریم است، برخی راعقیده بر این است که آنچه سبب بقای کاسترو شده است همین تحریم های آمریکاست که سبب جوشاندن احساسات ملی و مقاومت مردم و حمایت از حکومت میشود.

مگر تحریم و محاصره غزه سبب سقوط حماس گردید؟ میتوان گفت که تحریم ها علیه دولت های دیکتاتوری خاصه از نوع مذهبی آن و نیز طبقه ثروتمند کشور نه تنها اثر منفی ندارد بلکه به ثروت اندوزی آنها کمک هم میکند در همان سالهایی که آمریکا به عراق حمله کرد در حالیکه مطلقاً گوشت برای مردم عادی فراهم شدنی نبود پسر صدام قطعات بزرگ گوشت را در مقابل چشم مردم به ببرهای دست آموزش میداد چه کسی میتواند تصور کند که تحریمهای علیه ایران به افراد حکومت و وابستگانشان تاثیر گذار میگردد؟

حساسیت ها نسبت به تحریم

در سال ۱۳۷۴ که بحث تحریم ایران در سازمان ملل متحد مطرح گردید اعلیحضرت حساسیت قابل تحسینی نسبت به تحریم علیه ایران نشان دادند و در مصاحبه با کیهان لندن در پاسخ به پرسش <نظر شما درباره تحریم اقتصادی جمهوری اسلامی از سوی آمریکا چیست> فرمودند:

«تحریم اقتصادی ایران از سوی آمریکا گرچه یقیناً به قصد تضعیف رژیم حاکم بر ایران است، ولی برفشارها و تنگناها و محرومیت هایی که سالهاست از سوی رژیم جمهوری اسلامی بر مردم تحمیل شده خواهد افزود و من از این بابت نمیتوانم به شدت نگران و متاسف نباشم»

ولی این حساسیت درسالهای بعد خاصه بعد از تحریم های شورای امنیت سازمان ملل متحد ابعاد دیگری بخود گرفت و باتقاضای جدی و روشن جنبش سبز از آمریکا برای تحریم سفت و سخت، پروانه اعمال تحریم ها از سوی اپوزیسیون جمهوری اسلامی به آمریکا داده شد.

درکمال تاسف باید گفت که درتاریخ تحریم ها تنها اپوزیسیون آفریقای جنوبی است که درسال ۱۹۸۴ از تحریمهای آمریکا استقبال کرد که آنها هم اکثریت سیاه پوستان بودند ونمونه دوم اپوزیسیون حاضر درخارج از کشورتحت نام جنبش سبز است که بکرات از تحریم های آمریکا حمایت ومسئولین آمریکا هم علت تحریمهای علیه ایران راکمک به اپوزیسیون نامیده اند.

این جریان یعنی حمایت اپوزیسیون از تحریمهای خودسرانه آمریکا یک پایگاه حقوقی است که اگر اپوزیسیون به پیروزی علیه جمهوری اسلامی برسد نه تنها خسارات بخش های خصوصی ومردم از تحریم منتفی میشود بلکه متقابلا حق طلبکاری هم برای آمریکا بوجود خواهد آمد. چنانکه آمریکا دررابطه باعراق بخش عمده ای از هزینه های جنگی کشورش رابعراق از آنکشور مطالبه دارد به ادعای اینکه براندازی صدام راکه خواست مردم بود انجام داده است.

حاشیه - حقوق مردم وحتى کشورها یک امری ثابت نیست وباتحولات جهانی وحتى تکنولوژی ها متغیراست برصاحبان جَرَف وکارشناسان ومتخصصین ومفسرین رسانه های گروهی واهل تحقیق فرض وتکلیف است که حقوق مردم رابه موازات تحولات ورویدادها انشاء واحصاء کنند وبردولتهاهم تکلیف است که آن حقوق راازقوه به فعل درآورده ودراختیارمردم قراردهد. این حاشیه بدان جهت لازم به ذکرشد که گرچه از حکومت غاصب ایران انتظار تحقق حقوق مردم بیهوده است ولی یاس وناامیدی از حکومت سبب قصور درتکلیفی که برعهده افراد مشخصی از جامعه است نمیشود.